

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

Євген НОВОЧИНСЬКИЙ	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ГЕТЕРОГЕННИХ КОМП'ЮТЕРНИХ АРХІТЕКТУР.....	40
Юлія МАЗУР Оксана ПЕТІНОВА	ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО МІГРАНТІВ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ).....	46
Аллен БИКОВ	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	53
Ірина АРАБАДЖИ Кіра ЛІТВІНЦЕВА	ФЕНОМЕН НАРОДНОЇ ОБРЯДОВОСТІ ЯК СКЛАДОВА ЕТНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ НА ОДЕЩИНІ.....	59
Аліна СТЕПУРА	УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ СТИЛЬ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ (ПОЧАТОК ХХ СТ.)....	61
Наталія РИБКА Марія СОЛОДКА	ЕСТЕТИЗАЦІЯ ЗУПИНОК ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ: АКТУАЛЬНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	64
Ганна НІВНЯ	РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ СНАТ-GPT В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	67
Олена КАРАНФІЛОВА Софія ВЕРДИШ	СКЛАДОВІ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	70
Яна ГОРДИНСЬКА	ПРЕКРАСНЕ І ПОТВОРНЕ У СУЧАСНІЙ МІСЬКІЙ АРХІТЕКТУРІ.....	73
Інна ФЕДОРОВА	ДЕСТРУКТИВНІСТЬ ЯК ВИБІР: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ.....	76
Тетяна ЮРЧЕНКО	ЛЮБОВ ЯК УМОВА НАБУТТЯ ЦІЛІСНОСТІ.....	79
Алана НЕКРЯЧ	ЕТИЧНІ НОРМИ В НАУЦІ ТА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	81
Степан БАРКОВ	ПРИНЦИП ГАРМОНІЇ У КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО ПРИРОДОКОРИСТАННЯ.....	84
Анастасія ДЯКОВА	СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АБСУРДУ (НА ПРИКЛАДІ ОДНОГО З ТВОРІВ А.КАМЮ: «ЧУМА», «МІФ ПРО СІЗІФА»).....	86
Фікрет ГУСЕЙНОВ	ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕАЛИ ЦИЦЕРОНА.....	92

Інна ФЕДОРОВА,

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
ОНП «Філософія»

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Тетяна ПОПЛАВСЬКА, PhD, доцент кафедри філософії,
соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

ДЕСТРУКТИВНІСТЬ ЯК ВИБІР: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Людська деструктивність є однією з актуальних проблем філософської антропології не тільки тому, що її вивчення дозволяє глибше зрозуміти природу людини, але ще й тому, що від її вирішення залежить майбутнє сучасного суспільства і світу в цілому.

Історичні події останніх двох століть наочно продемонстрували нам, що людська деструктивність може досягти широких масштабів – руйнівні війни, криваві революції та спроби геноциду цілих народів.

Без урахування сенсоутворювальних, духовних та ціннісно-гуманістичних основ людського буття, сучасні глобальні перетворення у різних сферах суспільного життя призводять до руйнівних наслідків, ознаками яких є різке підвищення зростання негативних форм девіації, адикції, агресії, насильства та екстремізму. Перед людиною гостро постала проблема її скінченності як на індивідуальному, так і на загальновидовому рівні. Щоб вижити, людству необхідно мінімізувати ризики виникнення руйнівних тенденцій у суспільстві, а це можливо лише за умови глибокого розуміння причин та механізмів формування деструктивної поведінки.

На сьогоднішній день детальному вивченню основ деструктивності, як людської форми агресії, сприяють наукові відкриття в галузі біології, антропології, етології, психології, педагогіки, соціології, кримінології, конфліктології та інших наук про поведінку людини, які у свою чергу служать важливим емпіричним матеріалом для побудови цілісних філософсько-антропологічних концепцій. Такі приватні прояви деструктивності, як вбивство, жорстокість, тероризм, насильство, садизм, самогубство, різні види адикції багато в чому взаємопов'язані і мають спільні підстави, які необхідно вивчати.

Холістичний характер філософсько-антропологічного знання дозволяє комплексно розглянути причини та умови прояву деструктивних тенденцій, дотримуючись принципу діалектичної взаємодії зовнішніх (соціокультурних) та внутрішніх (психологічних) детермінант. Прикладом холістичного розгляду деструктивної поведінки є недостатньо розроблений на сьогоднішній день екзистенційно-гуманістичний напрямок у філософії. Акцентуючи увагу на таких фундаментальних потребах і основах людського буття як самоактуалізація,

творчість, ціннісні орієнтації, сенс життя, свобода, любов, представники даного напрямку розглядають людину як відкриту динамічну систему, як інтегральну істоту, що розвивається, здатна робити усвідомлений вибір і відповідати за нього.

У рамках екзистенційно-гуманістичного підходу до розуміння основ людської деструктивності акцент робиться на вищих проявах особистості, таких як її духовне буття, самоактуалізація, самовизначення, смислоутворення. Духовне буття передбачає вихід за межі своєї особистості (трансценденція). Воно пов'язане з самовизначенням у людських цінностях, з визнанням важливості своєї індивідуальності та автономії і проявляється у таких вищих почуттях як: свобода та відповідальність, обов'язок, співчуття, повага, любов, надія, радість творчості тощо.

У разі деструктивного буття ми спостерігаємо зворотну картину – схильність до садизму, відчуженість, апатія, авторитарність, нарцисизм, конформізм, некрофілія та пристрасть до руйнування.

Тому деструктивну поведінку, безумовно, можна розглядати як наслідок екзистенційних проблем особистості та порушень її духовного розвитку. Людина є особливою істотою світобудови, поведінка якої визначається не так інстинктами і середовищем, як у тварин, скільки так званими екзистенційними детермінаціями, тими, що пов'язані з переживанням сенсу свого існування (екзистенцій) у бутті та відповідальності за реалізацію цього сенсу.

Основним посилом екзистенціалістів є те, що людина може зробити вільний моральний вибір лінії своєї поведінки навіть у тих випадках, коли вона входить у конфлікт із навколишньою реальністю.

Теоретичний та ідейний лідер американського екзистенціалізму Ролло Мей, слідуючи гуманістичним принципам, вважає неприпустимим зводити людську природу до реалізації глибинних інстинктів чи реакцій на стимули середовища. Він переконаний, що людина значною мірою відповідальна за те, якою вона є і як складається її життєвий шлях. Акцент на мінливості, становленні та відповідальності за своє майбутнє є ключовим у екзистенційних концепціях.

Численна кількість воєн за всю історію людства і, особливо в перший період ХХ століття, змусили Р. Мей запитати себе: які ж причини привабливості такої форми деструктивності як війна, в чому спокуса? Війна є крайньою формою прояву деструктивної агресії, це «практичне зло, оскільки вона є найжорстокішою формою суспільного буття» [2, р.68].

Перша причина – це відчуття екстремальної ситуації, тобто того, що людина ризикує всім у бою. Друга - це ефект причетності до величезної організації, який надає силу, а отже й звільняє людину від індивідуальної відповідальності та провини (конформізм). Що стосується оголошення війни, то тут відбувається моральне виправдання, раціоналізація, яка дозволяє солдату передати всю моральну відповідальність командуванню. Тобто війна служить деструктивною відповіддю на екзистенційні потреби у подоланні себе та самоідентичності, вона є наслідком дисгармонійності та дихотомічності людської ментальності. Можна

з упевненістю сказати, що війна руйнує індивідуальну відповідальність та автономію совісті.

Далі філософ зазначає, що в насильстві деяких солдатів присутня пристрасть до руйнування, захоплення цим процесом (артилерист на полі бою, ветерани-вбивці, які пролили кров, пілоти бомбардувальників під час ураження цілі). У цій пристрасті до насильства Еґо солдата тимчасово залишає його, і він розчиняється у своєму переживанні подібно до містика, який відчуває єдність з «Цілим». «Світ виявив у ньому порожнечу, яку збудження війни дозволило йому заповнити. Порятунком від цієї порожнечі є екстаз насильства» [4, р.246]. Ця безплідність породжена умовами цивілізованого існування, що усуває значну частку ризику та виклику для життя, які багатьом здаються набагато важливішими, ніж наполегливо нав'язуваний добробут. В результаті своїх досліджень Р. Мей приходить до висновку, що головною проблемою людей, що живуть у середині ХХ ст., є «порожнеча» [4].

Для багатьох людей порожнеча з нудьги перетворилася на безсилля та розпач, що саме по собі дуже небезпечно. Людська істота неспроможна протягом багато часу жити у стані порожнечі; накопичуючись, нереалізовані можливості виливаються у патологію, розпач і, зрештою, у руйнівні дії. На думку Р. Мея, люди стикатимуться зі спалахами насильства та агресії доти, доки їм бракуватиме значних переживань. Кожній людині необхідне почуття значущості, і якщо суспільство не може дати це їй, або хоча б надати можливість стати значущою, це почуття буде досягатися деструктивними способами. «Відчуття порожнечі або вакууму, як правило, породжується почуттям, що ти безсилий щось змінити у своєму житті або в навколишньому світі. Внутрішній вакуум – це кінцевий результат поступово зростаючого переконання людини в тому, що вона, як особистість, не може керувати своїм життям, не може змінити ставлення до неї інших людей або хоч якось вплинути на навколишній світ. У результаті вона поринає в глибокий відчай і, якщо її бажання і почуття не мають жодного значення, то вона відмовляється від бажань та почуттів» [3, р.156].

Феномен внутрішньої, екзистенційної порожнечі (вакууму) тісно пов'язаний із сенсом життя, втрата якого, на думку багатьох мислителів-екзистенціалістів, є однією з головних причин деструктивної поведінки людини. Так, Віктор Франкл, відомий нам як автор логотерапії (терапії пошуку життєвого сенсу) у середині ХХ століття констатував поширену в більшості людей втрату сенсу життя. Він навів статистику, яка підтверджує, що подібна втрата призводить до найбільш поширеної деструктивної тріади - депресії, наркоманії (включаючи алкоголізм) та агресії.

«Якщо за Фрейдом агресію породжують пригнічені, невирішені сексуальні інстинкти, то не меншу агресію викликає й відсутність сенсу життя. Цю порожнечу люди прагнуть займати чим завгодно або випалювати» [1, р.37]. На думку В. Франкла, близько 80% алкоголіків і 100% наркоманів – люди, які не мають життєвого сенсу або його втратили, тобто відчувають «екзистенційний вакуум» – внутрішню порожнечу, безглуздість існування. «Марно лікувати алкоголіка, якщо після виходу з клініки він не знатиме, заради чого він не стане

більше пити, терпітиме найважчу перебудову не тільки організму, а й усього звичного способу життя, проведення дозвілля, яке хоч якось заповнювало безглуздість його життя» [1,р.86].

Таким чином, прагнення сенсу є фундаментальною мотиваційною силою в людях. Людям потрібно виявляти сенс, заради чого варто було б жити, буквально у всьому. «Сенс не можна дати, його треба знайти» [1, р.122], оскільки він унікальний для кожної людини і може бути здійснений лише нею самою. Що дозволяє людині самотійно знайти свій життєвий сенс?

Екзистенціалісти вважають, що таким путівником є совість, заснована на буттєвих гуманістичних цінностях та потенціях, і яку Франкл назвав «органом сенсу», а здатність самотійно знаходити цей сенс – «самотрансценденцією» (тобто виходом за межі індивідуально-егоїстичного «Я»).

Список використаних джерел:

1. Viktor E. Frankl. The Will to Meaning. Foundations and Applications of Logotherapy. Penguin Publishing Group. 2014. 176p.
2. Rollo May, Carl Ransom Rogers, Abraham Harold Maslow, Thomas C. Greening. American Politics and Humanistic Psychology. Saybrook Publishing Company, 1984. 222p.
3. Rollo May. Man's Search for Himself. W. W. NORTON & COMPANY. NEW YORK-LONDON, 1981. 224p.
4. Rollo May. Power and Innocence: A Search for the Sources of Violence. W. W. NORTON & COMPANY. NEW YORK-LONDON, 1998. 288p.

Тетяна ЮРЧЕНКО,

здобувачка другого(магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 014.11 Середня освіта (Фізична культура),
Навчально-науковий інститут фізичної культури, спорту та реабілітації,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Тетяна ПОПЛАВСЬКА, PhD,

доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної
діяльності,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

ЛЮБОВ ЯК УМОВА НАБУТТЯ ЦІЛІСНОСТІ

Існування людини в суспільстві позбавлене багатьох традиційних орієнтирів у ціннісній сфері. Історія європейської цивілізації пройшла через неодноразове руйнування систем цінностей. Проте втрата одних принципів, правил і норм змінювалася набуттям інших. Щоразу, незважаючи на радикалізм реформаторів, у нову систему переходили ознаки старих систем цінностей. Водночас для кризового, перехідного стану характерна актуалізація аж ніяк не духовних потреб, а підвищення суспільного, політичного, економічного інтересу.